

Megvédenék a kristálybarlangot

TIPIKUS MAGYAR ÜGY A GELLÉRT-HEGYEN EGY ÉVVEL EZELŐTT FELFEDEZETT KRISTÁLYBARLANG TÖRTÉNETE: TÖRVÉNYILEG VÉDETT TERMÉSZETI KINCSET TALÁLNAK MAGÁNTERÜLETEN, A TELEKTULAJDONOS PEDIG MEGPRÓBÁLJA ÉPÍTÉSI SITTLEL ELZÁRNI EZT A SZÁMÁRA RENDKÍVÜL KELLEMETLEN KÉPZŐDMÉNYT.

H. CS. | budailatkep@hetivalasz.hu

Egyedülálló természeti kincs, lenyűgöző szépség, látványos gipszkiválások, elképesztő színekavalkád – adták hírül idén januárban az újságok, amikor a Bérc utca 4/a szám alatti telken talált barlangot bemutatták. A feltárást végző Adamkó Péter és Leél-Össy Szabolcs által Citadella-kristálybarlangnak keresztelt természeti képződményt egy társasházépítés során fedezték fel. Pusztta véletlen, hogy a hatóságok tudomást szereztek a létezéséről, hiszen a törvény előírásai ellenére a tulajdonos nem értesítette az illetékes szervezeteket. A Bérc utca őslakói az utcáról látták meg, hogy van egy lyuk a földben, ők keresték meg a barlangászokat tavaly december 28-án. A Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség azonnal leállította az építkezést, és elrendelte a feltárást. Idén januárban sikerült is a barlangászoknak lejutniuk a mélybe, bár már akkor is több esetben akadályokat gördített a telektulajdonos a megközelítés elé.

A természetvédelmi felügyelőség 2007. február 12-én megadta ugyan a továbbépítési engedélyt, de kikötötte: az ingatlan tulajdonosa túrni köteles, hogy a Duna-Ipoly Nemzeti Park, a természetvédelmi hatóság és az általuk feljogosított emberek a barlangot megközelítsék. Emellett a telken társasházat építő B. Soares Kft. köteles egy egy méter széles folyosót kivezetni az utcára, hogy a barlang megközelíthető legyen. Am az építési vállalkozó más módszert választott a napokban: több méter magas törmelékkal fedte el a kijáratot. A barlangászokat és a természetvédelmi szakembereket is megdöbbsentette, hogy egy luxusvilla építése miatt esetleg károsodhat egy fokozottan védett természeti képződmény. Bár azóta a hatóságok fellépését követően kiásták a barlang száját a törmelék alól, és kiderült, hogy kár nem keletkezett, a Bérc utcai építkezés története egyéb tanulságokkal is szolgál.

Kevesen tudják például, hogy az I. kerületi önkormányzat, amelynek a területén az építkezés folyik, egyáltalán nem szólhat bele a kivitelezésbe, még abban az esetben sem, ha az itt folyó munka sérti a kerületi építési szabályzatot vagy az itt élők érdekeit.

„Csendes környék volt korábban a Bérc utca, míg el nem kezdődtek az építkezések” – mesélik a környék lakói, akiknek mindössze néhány métert kell gyalogolniuk, hogy eljussanak a Gellért-hegyi Természetvédelmi Területre, ahonnan gyönyörű panoráma tárul eléjük: belátni az egész várost, a hidakat, a pesti Duna-partot. Nem csoda, hogy az értékes terület az ingatlanbefektetők érdeklődését is felkeltette. Az elmúlt években teherautók zaja verte fel a környék nyugalma, háztömbök mélyültek a kivájt hegyoldalba. Az utca szemközti oldalán élő „őslakosok” csak csóvázták a fejüket. Immár a harmadik házat építi ugyanaz a vállalkozó, aki ráadásul az első két épületnél az engedélyezési tervtől is eltért.

Az I. kerületi építési hatóság 2000 augusztusában még elutasította a B. Soares Kft. építési engedélyét, amely akkor két hatlakásos lakóépületet sze-

ZÖLDÖVEZET

Dolomitbérc a város fölött

ZSUPPÁN ANDRÁS | budailatkep@hetivalasz.hu

A csúcsra már csak távoli morajlásként ér fel az autóáradat zúgása: a Sas-hegy magányos sziklaként emelkedik ki a nagyvárosi kavargásból. Szokatlan szögéből látszik a város erről a hegytetőről: alattunk Dél-Buda lélektelen sugárútjai, a dombokra felkúszó villanegyedek, szemben a Citadella háta és a Vár-hegy nyugati oldala. Ezt a lenyűgöző, széles vásznú panorámát nem fényképezik turisták, nem szerepel képeslapokon – a budapestiek jól őrzött titka.

Több mint három évszázaddal ezelőtt, amikor az egyesült keresztény seregek katonai parádéval ünnepelték Buda visszafoglalását a töröktől, a legenda szerint sasok szálltak fel a Várhegygel szemben emelkedő bércre. A győzelem madarai üdvözölték a romok közt diadalünnepet tartó győzteseket, akik hálából róluk nevezték el az addig névtelen ormot. Míg az alanti síkságok sűrűn beépültek, a házak fölé emelkedő dolomitkúp nem sokat változott. Ez a főváros egyik legrégebbi természetvédelmi területe, amelyet még 1958-ban alapítottak. A bejáratnál kis fogadóépület várja a kirándulókat, akik a jelzett tanösvényt követve alig tízperces sétával négy-öt különféle élőhelyet ismerhetnek itt meg. A napos, sziklás déli oldal málló kővei között melegkedvelő növények – sárga kövirózsa, István király szegfűje, magyar gurgolya – élnek. A hűvösebb északkeleti lejtőn vastagabb a gyeptakaró, és bőven tenyészik a ritka budai nyúlfarkfű. A hegyoldal horpadásaiban karsztbokorerdő foltok alakultak ki, a vékony termőtalajon egy-egy csökött, göcsörtös tölgyfa próbál megkapaszkodni. Az őshonos fajok élet-halál harcot vívnak a szomszéd kertekből betolakodó orgona- és aranyesőbokrokkal. Fent, a csúcson már csak a szikla marad, körülötte lepke- és madarak körözködnek – a büszke sasok réges-rég elköltöztek.

retett volna építeni a Bérc utca 4/a és 4/b számú telken, mert azt a kerületi építési szabályzat nem tette lehetővé. A Fővárosi Közgyűlés építési keret-szabályzata azonban kisvárosias lakó-területbe sorolta ezt a területet, húsz-százalékos beépíthetőséggel. Ehhez igazodva 2002-ben a kerületi szabá-lyozást is úgy módosították, hogy a Bérc utca 2., 4/a, 4/b, 6/b, 8. és 10. számú ingatlanokon lehetővé vált a társasházépítés.

A B. Soares Kft. először a Bérc utca 8. szám alatt kezdett el építkezni, de az engedélytől eltért, ezért fennmara-

”A barlangászokat megdöbben-tette, hogy egy luxusvilla miatt károsodhat egy védett természeti képződmény...”

dási engedélyt kért az I. kerületi építé-si hatóságtól. Mivel az önkormányzat „akadékoskodott”, a következő hely-színen, a Bérc utca 4/a és 4/b telken – tehát ott, ahol a kristálybarlang van – már úgy kezdett el építkezni a cég, hogy a Fővárosi Közigazgatási Hivatal-nál bejelentette az I. kerületiek elfo-gultságát, és kérte új építési hatóság kijelölését. A közigazgatási hivatal helyt adott a kérésnek, és a korábbi gyakorlattól eltérően nem valamelyik szomszédos kerület építési hatóságát jelölte ki, hanem a VII. kerületet. Az ottani szakembereknek azonban nin-csen kellő tapasztalatuk a Gellért-hegyihez hasonló talajviszonyokon va-ló építkezésekben.

Így az az érdekes helyzet állt elő, hogy az I. kerületi önkormányzat, amelynek területén építkezik egy olyan vállalkozó, aki korábban meg-szegte a helyi szabályokat, egyáltalán nem ismerheti meg az építészeti ter-veket, nem ellenőrizheti, hogy be-tartják-e a rendeleteit. Valószínűleg nem is tartják be, hiszen a már felé-pült Bérc utca 4/b alatti házra is fennmaradási engedélyt kért az épít-tető, amit a VII. kerületi hatóságtól meg is kapott.

Dokumentumok igazolják, hogy az I. kerületi építési iroda több alkalom-mal kérte a VII. kerületi műszaki osztályt, hogy orvo-solja a környéken élők pana-szait. Az utca lakói kifogá-solták, hogy „ijesztő mérték-ben” folyik a Gellért-hegyi kőzetek kitermelése, kezde-ményezték, hogy vonják be az eljárásba a geológiai szakszolgálatot. Felhívták a figyelmet, hogy a Gellért-hegynak ez a része a kilenc, kiemelten védett hévíznyerő védőterület egyike. De megnyugtató választ nem kaptak.

Nagy Gábor Tamás I. kerületi pol-gármester lapunknak korábban azt nyilatkozta: a Citadella-kristálybar-lang ügye jól mutatja, mennyire megkérdőjelezhető a helyi hatóság ki-zárása az építési engedélyezési eljá-rásból. Ráadásul a Budavári Önkor-mányzat rendeletei külön is foglal-koznak a barlangok védelmével. A kerületi építési szabályzat előírja, hogy egy méternél mélyebb földmun-ka megkezdése előtt talajmechanikai szakvéleményt kell készíttetni, amely-nek ki kell térnie arra is, nincs-e bar-lang vagy más föld alatti természeti képződmény a telken. Így a pol-gármester szerint már az építési en-gedély kiadása előtt fény derülhetett volna a barlang léte. De a kerületi önkormányzat csak az építkezést en-gedélyező határozatot kapta meg a VII. kerülettől, a terveket nem is lát-ta. A barlang megtalálásáról pedig egyetlen hatóság sem értesítette.

Most, hogy veszélybe került, a Bu-davári Önkormányzat szeretné vé-detté nyilvánítani a barlang felszí-nét, és azt az ingatlan tulajdoni lapjára is rávezettetni. Ha ezt nem támogatja a környezetvédelmi mi-nisztérium vagy a fővárosi önkor-mányzat, akkor a területet a Budavári Önkormányzat helyi védettség alá helyezi – jelentette be Nagy Gábor Tamás polgármester. ■

Gipszvirágok és tűkristályok

M. CS. | budailatkep@hetivalasz.hu

Kévesen tudják, hogy Budapest nemcsak a fürdők, hanem a bar-langok fővárosa is. Ráadásul a kettő összefügg, hiszen ahol hévíz van és karbonátos kőzetek, ott barlangnak is lennie kell. Buda alatt a szakem-berek szerint mintegy 60-70 kilomé-ter hosszúságú barlanghálózat húzó-dik. Ennek eddig felét sikerült feltár-ni, de nemigen telik el úgy esztendő, hogy egy kisebb-nagyobb üreg fel ne kerüljön védendő természeti értéke-ink listájára. Ugyanis minden bar-lang a törvény erejénél fogva védett és az állam tulajdona.

A tavaly december 28-án megtalált Citadella-kristálybarlang korát 300-500 ezer évesre becsülik. Ez is, akár-csak a többi budai barlang, egy alulról feltörő hévízforrásnak köszönheti lé-tét.

Az eddigi feltárások után 70 métert meghaladó, 18 méter mélységet meg-közelítő barlang egyik érdekessége, hogy márgában alakult ki. Ugyanis a márga anyagának jelentős részét kar-bonátásványok alkotják, de sok ben-nük a vízben nem oldódó agyagá-vány, ezért márgában csak ritkán ala-kulnak ki barlangok – mondja la-punknak Leél-Őssy Szabolcs, az EL-TE docense, a feltáró kutatás vezetője.

A barlang további jelentősége lenyűg-zó szépségében rejlik: látványos gipszki-válások, aragonit és kalcit tűkristály hal-mazok borítják a barlangjáratok falait.

Elképesztő színekavalkádnak lehetnek tanúi a feltárók: az agyagos, sötétbarna márgán fehér és vajszerű gipszbevo-nat, gipszvirágok és gipszkigyó csoport-ok láthatók, kalcit- és aragonitkristá-lyok csillognak, de néhol mangános be-vonat feketélik a fehér gipszes felüle-ten, másutt pedig a vastartalom okozta színezésnek köszönhetően vörösés-ró-zaszínes-lilás a barlang fala.

A barlang iránt igen nagy az érdeklő-dés szakmai körökben és a nagyközön-ség körében is. Feltárása nem fejező-dött még be, a barlangászok kutatási engedélye 2009 decemberéig szól.

